

Universitätsbibliothek Paderborn

Qvæstiones Morales Selectiores De Lege Interna Et Externa

discussæ, ac Resolutæ, & in duos Libros divisæ, In quibus, propositis casibus, prima quædam principia, ad plurimas alias Qvæstiones similes resolvendas perutilia, subinde examinantur

[De Lege Interna]

Beati, Gabriele

Augustæ Vindelicorum, 1729

VD18 90108957

39 An metus, præceptorum humanorum violationem impediat.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39908

QVAESTIO XXXIX.

An metus, praeceptorum humanorum violationem impediatur.

CASVS.

TITIVS, ob homicidium ab eo commissum, detinebatur in Carcere iam morti destinatus. Accidit autem, ut, die quadam, Princeps, cum esset haereticus, carcerem ingressus, ei, libertatem promiserit, si librum quendam haereticum de religione tractantem, totum legeret; ipse verò, ad libertatem recuperandam, legit. Quæritur. Vtrum mortaliter peccauerit, & in excommunicationem, Bullæ Cœnæ, inciderit.

SYMMARIVM.

- 1 Quid sit metus.
- 2 Libri haeretici lectio, ad saluandam vitam, an liceat.
- 3 Metus probabilis, & improbabilis, quid.
- 4 Metus antecedens, & concomitans, quid.
- 5 Praeceptum humanum, quas actiones prohibeat.
- 6 Libri haeretici lectio, ad saluandam vitam, est licita.
- 7 Per illam, nulla Lex violatur.
- 8 Lex humana, non magis obligat, quam positiva Diuina.
- 9 Multa praecepta Ecclesiastica, non obligant cum graui incommodo.
- 10 Ecclesia, an obligare possit cum vita periculo.
- 11 Cum datur vitae periculum, cessat legis obligatio.
- 12 An semper cesset.

- 13 Metus, licet à culpâ non excuset, contractus rescindit.
- 14 Libri haeretici lectio, ex se, Religionis contemptum non includit.
- 15 Quando Ecclesia obligare possit, etiam cum vita periculo.
- 16 Sacerdoti, ad Platium ministrandum, non licet consecrare in fermentato.
- 17 Metus, non solum iniuste, sed etiam iniuste incassus, à legis obligatione excusat.

RATIONES DVBITANDI.

Quamuis Metus, operationes nostras non reddat simpliciter inuoluntarias, sicut error, ac ignorantia; Quia tamen, in eis, rationem voluntarij, ac liberi minuit; Quæritur; an ita minuat, ut aliquando saltem, excuset à culpâ, & à pœnâ, & actuum valorem impediatur, & hoc, respectu quorumcumque praeceptorum, siue Humanorum, siue Diuinorum, siue Naturalium. Nomine autem metus, ex Arist. 2. Reth. c. 5. intelligitur communi-

muniter, illa animi perturbatio, quæ ex cognitione alicuius mali, vel imminentis, vel probabiliter venturi concipitur.

3 Titius ergo, librum hæreticum legendo, videtur mortaliter peccasse, & in excommunicationem Bullæ Cœnæ incidisse. Ita Caiet. 1. 2. quæst. 96. art. 4. & 2. 2. qu. 125. art. 3. & in opusc. tom. 3. tract. 8. Adrian. in 4. q. 3. de clauibus.

4 Primò; Quia legem Ecclesiasticam violauit, librorum hæreticorum lectionem, sub pœnâ excommunicationis prohibentem; can. 1. Bullæ Cœnæ. Hanc autem, neque ad saluandam vitam, violare poterat; Tum quia, neque ad saluandam vitam, licet peccare; & legis violatio, peccatum est. Tum quia, neque ad saluandam vitam, licet operari contra bonum commune; bonum enim priuatum, nunquam bono communi præferri licitè potest. Legis autem violatio, ac transgressio, est contra bonum commune; cum ipsa lex, tota sit propter bonum commune, & ad illud ordinetur.

5 Secundò; Quia non minus Titius, legem Ecclesiasticam, violauit, librum hæreticum legendo ad vitam saluandam, quam Parochus, tempore pestis, sui Episcopi præceptum violasset de non discedendo ab Vrbe, vt Sacramenta petentibus ministraret, si ad saluandam vitam, discessisset; Non minus enim Titius, fecit contra legem, quam Parochus fecisset contra Episcopi præceptum; Sed Parochus, ab Vrbe discedendo, quamuis ad saluandam vitam, verè Episcopi præceptum violasset, ac mortaliter peccasset; Ergo etiam Titius, librum hæreticum legendo, quamuis ad vitam saluandam,

legem Ecclesiasticam violauit, ac mortaliter peccauit; & consequenter excommunicationem incurrit.

Tertio; Quia, si mulier, quamuis infimæ conditionis, Titio in carcere, sic detento promississet, se eum à morte liberaturam, si illi Matrimonium promitteret, & ipse promississet; Promissio illa, quamuis ad saluandam vitam facta, adhuc fuisset obligatoria, & illum verè obligaret. Ergo similiter, libri hæretici lectio, quamuis ad saluandam vitam facta, adhuc fuit violatiua præcepti, & illud verè violauit; sicut enim mortis timor ad impediendam promissionis obligationem non fuisset sufficiens; ita nec fuit sufficiens ad impediendam legis violationem, ac culpam.

Quartò; Quia promissio Matrimonij, quamuis facta ad vitam saluandam, non minus obligasset Titium, quam, si ob quemcumque alium finem, fuisset facta. Non minus enim fuisset libera in vno casu quam in alio. Ergo similiter, libri hæretici lectio, quamuis facta ad vitam saluandam, non minus legem Ecclesiasticam violauit, quam si ob quemcumque alium finem, fuisset facta; Sicut enim se habet promissio, in ordine ad producendam obligationem, ita se habet libri hæretici lectio in ordine ad legem violandam. Ergo sicut, in promissione, obligatio non impeditur ex eo, quod promissio fuerit facta ad vitam saluandam; ita in libri hæretici lectione, legis violatio non impeditur ex eo, quod lectio fuerit posita ad vitam saluandam.

Quintò; Quia, si Princeps, Titio vitam

D d 3 pro:

promississet, si carnes die Veneris in Ecclesiastica obseruantia contemptum comedisset; ipse, comedendo, mortaliter peccasset, quamuis eas ad saluandam vitam comedisset; tenebatur enim, etiam cum mortis periculo, Ecclesiasticas obseruantias non contempnere, neque scandalum, aut signa contemptus, dare. Ergo similiter, mortaliter peccauit, librum hæreticum legendo, quamuis ad saluandam vitam, eum legerit; Non minus enim peruersionis periculum, sibi ex tali lectione imminens vitare tenebatur, quam periculum contemptus legis, ac scandali, ex carniū comestione, proueniens; Nec minus Princeps, libri hæretici lectionem ei obtulit, ad eum peruertendum, quam obtulisset carniū comestione, ad legem contempnendam.

NOTABILIA.

Aduertendum est primò; duplicem dari metum; Primus dicitur iustus, & probabilis, quia à legibus approbatur, ac admittitur, & cadens in constantem Virum, quia in eo, in quem cadit, constantia, ac fortitudinis laudem non adimit. Talis autem est, non solum timor mortis, sed etiam cuiuscumque alterius grauis mali imminentis: vt, mutilationis; longi carceris; exilij diuturni; seruitutis; amissionis gradus honorifici, vel honorum, aut omnium, aut notabilis partis eorum, cum sine his nemo commode, ac honorificè viuere possit; infamiae, siue iuris, siue facti, quæ facile purgari non possit; excommunicationis iniustæ; aut alterius similis mali. Neque solum, cum quis, hæc mala timeret sibi, sed et-

iam, cum ea timeret Filij, Parentibus, Vxoribus, & arctissimis Amicis; horum enim mala, nostra reputamus. Denique talis censetur esse timor reuerentialis, quo Filius timet offensam Parentum; Pupillus Tutoris; Subditus Principis; Vxor Viri; Monachus Abbatis; Clericus Episcopi; &c. Secundus dicitur metus non iustus, neque probabilis, quia à legibus non probatur; nec cadens in constantem Virum, quia, si in aliquem cadat, est cum iactura constantia; vt est timor mali alicuius leuis. Non est hic sermo de secundo metu, sed de primo.

Aduertendum est secundò; sicut duplex datur error, & ignorantia; antecedens, scilicet, & concomitans; ita duplicem similiter dari metum; antecedentem, & concomitantem. Primus, est causa, cur fiat aliquid, quod propterea fieri dicitur ex timore. Vt, cum Mercator, tempore tempestatum, ex metu naufragij, proiecit merces in mare, quas alias non proieceret. Secundus, non est causa operis, sed est simul cum opere; Latro enim, dum furatur, cum timore furatur, non ex timore; quia timor, non est causa, cur furatur. Nos hic loquimur de metu antecedente, non de concomitante.

Aduertendum est tertio; Preceptum humanum, prohibere aliquando aliquid, alias, non intrinsecè malum, vt cum prohibet Venationem, vel piscationem, vel armorum gestationem, præsertim noctu. Aliquando verò, prohibere aliquid, etiam lege naturali, vel Diuina prohibitum; vt, cum specialiter prohibet, Clerici percussionem, vel occisionem. Hic solum quæritur; an metus grauis,

gravis, eorum præceptorum violationem impediatur, quæ prohibent aliquid, aliàs, ex se indifferens, nec intrinsecè malum. His positis,

RESOLVTIO.

12 **R**espondetur; Titium, librum hæreticum legendo, ad vitam saluandam, nullo modo peccasse, neque ullam censuram contraxisse. Ita *Vasq. 1. 2. d. 161. c. 2. Suar. de legib. lib. 3. cap. 30. num. 6. Salas d. 11. f. 1. num. 12. Clavis Reg. lib. 3. c. 7. num. 34. Valent. 1. 2. d. 7. q. 5. p. 6. quæst. 4. Azor. lib. 1. cap. 11. quæst. 1. Becanus tom. 2. tract. 3. c. 6. quæst. 4. Sanch. lib. 1. sum. c. 18. num. 4. Lessius lib. 2. cap. 9. dub. 6. num. 59. Duard. in explic. Bullæ Cœna, lib. 1. c. 2. quæst. 2. num. 30. & alij communiter.*

13 **P**rimò; Quia, librum hæreticum, eo sine, legendo, nullam legem violauit; Non diuinam, quia hæc non extat; Non naturalem, quia libri hæretici lectio, non est intrinsecè mala, sicut est fornicatio, vel mendacium; alioquin huiusmodi libros legere, nunquam licitum esset; nec Pontifex eos legendi facultatem concedere posset; Quod enim est intrinsecè malum, nunquam est eligibile. Neque Ecclesiasticam; quia lex Ecclesiastica, in hoc casu, non obligat; Ecclesia enim, non censetur intentionem habere, per suas leges obligandi, quando leges, sine graui incommodo seruari non possunt; Nam, in suis legibus, Christi legibus conformare se debet; Huius autem iugum, suauis est, & onus leue. Cum ergo lex Ecclesiastica, à Titio, sine vitæ detrimento, seruari non posset, illum non

obligabat; Ideoque Titius, librum hæreticum legendo, illam non violauit.

Secundo; Quia, lex Ecclesiastica, cum sit humana, non magis obligat, quam lex positua Diuina; Hæc enim, longè grauior est, quam humana. Sed lex positua Diuina, cum periculo vitæ, aut alterius grauis detrimenti, non obligat; lex enim de Confessione ante communionem præmittendâ; de confessionis integritate; & aliæ similes, quæ sunt Diuinæ, non obligant cum graui incommodo. Ergo neque lex Ecclesiastica obligabit cum graui incommodo. Sicut ergo Titius, ad saluandam vitam; sine vllâ culpâ, peccatum in confessione tacere potuisset; ita ad eandem vitam saluandam; potuit, sine vllâ culpâ, librum hæretici legere.

Tertiò; Quia de facto, multa dantur Ecclesiastica præcepta, quæ non obligant cum graui incommodo; Præceptum enim ieiunij, cum salutis detrimento non obligat, vt habetur; *cap. consilium de obseru. ieiun.* Nec præceptum audiendi sacrum diebus festis, obligat cum periculo mortis, aut alterius grauis nocimenti: Nec præceptum non communicandi cum excommunicato vitando, obligat in casu necessitatis; vt habetur; *c. quoniam multos. 11. quæst. 3. &c. inter de sent. excom.* Ergo neque Præceptum non legendi librum hæretici, cum vitæ periculo obligabit; Vnde, sicut Titius ad saluandam vitam cum excommunicato vitando communicare potuisset; ita potuit hæretici librum legere, sine vllâ culpâ.

Quartò; Quia Ecclesia, potestatem non habet, per suas leges, etiam cum vitæ periculo obligandi, nisi quando hoc, bono

commu-

communi præcise est necessarium; Hæc enim potestas, illi à Christo concessa non est, cum talis concessio, nullibi extet; nec ad bonam gubernationem sit necessaria. Sed à libri hæretici lectione abstinere, bonum commune immediatè non respicit, sed potius bonum particulare legentis, ne scilicet, per talem lectionem, peruersionis periculo exponatur; Ergo Ecclesia, ad abstinendum à tali lectione, etiam cum vitæ periculo, obligare non potest; Ideoque Titius, ad vitam saluandam, librum illum sine vllà culpâ legere potuit; Magis enim Ecclesiæ interest, vitam hominis consequi, quam libri hæretici lectionem prohibere; dummodo ex tali lectione, legis contemptus, aut scandalum, aut aliqua iniuria, Ecclesiæ non proueniat.

OBIECTIONVM SOLVTIO.

17 **N**Equè obstant rationes in contrarium. Ad primam enim; Negatur minor; Nam lex Ecclesiastica, cum graui detrimento, obligare non potest, & multo minus cum vitæ periculo; Vnde, in eo casu, sicut eius obligatio cessat, ita non datur eius violatio; Et quamuis lex ordinetur ad bonum commune, & propter illud sit posita, finem tamen suum sufficienter consequitur, si regulariter, per se, & extra hos casus extremæ, vel grauis necessitatis, obseruetur; Ideoque ad commune bonum sufficit, ut regulariter, ac per se, obliget, licet cum graui detrimento, ac periculo non obliget.

18 Ad secundam; Negatur maior. Ratio autem disparitatis, est euidentis; Nam

Episcopi præceptum, tempore pestis, Parochos obligans ne ex Vrbe discedant, & vt Sacramenta necessaria ministrent, cum præcipiat Parochorum assistentiam, quæ tunc temporis, est bono communi maximè necessaria, vt Morituri, sine debitis Sacramentis, & auxilijs non obeant; obligare illos potest pro eo tempore etiam cum vitæ periculo; Quia bonum commune particulari præferendum est. At abstinencia à libri hæretici lectione, non est actio immediatè, & de se, respiciens bonum commune, sed potius legentis utilitatem, ne per lectionem, peruersionis periculo se exponat; Vnde etiam, præceptum talem lectionem prohibens, immediatè non respicit bonum commune, sed potius singulorum utilitatem. Non est autem necessè, vt huiusmodi præcepta, obligent cum graui detrimento, ac incommodo, sed ad bonum commune satis est, vt regulariter, ac per se, & extra casum grauis necessitatis, obligent, vt dictum est.

Ad tertiam, & quartam respondetur; **19** Metum grauis mali, quamuis non sit sufficiens ad contractum rescindendum esse tamen sufficientem, ad excusandum à transgressione legis humanæ; quia lex humana, non obligat cum tanto detrimento, ac incommodo; nec talis obligatio, ad bonam Reipublicæ gubernationem, vilo modo, est necessaria, aut expediens; sicut plerumque, est necessarium, ne rescindantur contractus, sed vim habeant obligandi.

Ad quintam, respondetur; Disparitatem esse; quia tunc, carniū comestio, cum contemptum Religionis includat, est intrinsecè mala; ideoque, etiam cum mortis periculo, vitanda; bonum

enim

enim Religionis, semper bono privato propriæ vitæ præferendum est. At libri hæretici lectio, quamvis concedatur, secum afferre periculum peruerſionis; (quod tamen non ita frequenter accidit;) adhuc tamen, non est intrinsecè mala, quia non includit religionis contemptum, & ex graui causâ, licet, peccandi periculo se exponere; Vnde Confessarius, Confessiones audire potest, quamuis illas audiendo, exponat se periculo pollutionis. Cuius rei ratio est; Quia, non quodlibet peccandi periculum, est peccatum; sed solum periculum temerarium; nam, si periculum sit rationabile, & prudens, peccatum esse non potest. Cum ergo libri hæretici lectio, non sit intrinsecè mala, non est necessariò vitanda, etiam cum vitæ periculo; nec Ecclesia, cum tanto incommodo obligat, ad eam vitandam.

COROLLARIA.

21 Colligitur ex dictis primò; posse legem Ecclesiasticam, ex vi suæ potestatis, sub culpâ lethali, & sub censurâ, obligare fideles ad aliquid, etiam cum vitæ periculo agendum, vel vitandum, quamuis non sit ex suâ naturâ, & intrinsecè malum, si hoc, ad bonum commune sit necessarium. Si enim Rex temporalis, vel Respublica, propter bonum commune, vnum, vel plures Cives, morti exponere potest; Vt, cum, Ciuibus præcipit, vt contra irruentes hostes, arma lumant; & Medicis, ne, prævalente peste, à Ciuitate discedant; cur Ecclesia, Fideles, suis legibus, obligare non poterit, etiam cum vitæ periculo, quando hoc, ad bonum commune Religionis, est ne-

R. P. Reati Lib. I.

cessarium. Non minus enim, in Ecclesiâ, datur potestas necessaria ad sui conseruationem, quam in Republicâ. Hæc autem potestas, aliquando necessariò extendi debet ad obligandum ad aliquid, etiam cum vitæ periculo; quia hoc esse potest, hic & nunc, ad boni communis conseruationem necessarium; Atque ita, tempore grassantium hæresum, Summus Pontifex, aliquibus Religiosis, vel alijs vitis doctis catholicis, præcipere potest, vt, etiam cum vitæ discrimine, doctrinam catholicam prædicarent, quia tunc ageretur de Religionis conseruatione, quæ vitæ priuatæ præferenda est. *Vasquez d. 161. c. 3. Valent. d. 7. quest. 5. p. 8. qu. 4. Becan. tom. 2. tr. 3. cap. 6. qu. 4. num. 8.*

Secundò; Non esse licitum Sacerdoti, 22 ad communicandum infirmum, in articulo mortis constitutum, sine sacris vestibus celebrare, vel consecrare in fermentato, quamuis præceptum de Eucharistiâ in articulo mortis sumendâ sit diuinum, & præceptum celebrandi cum vestibus sacris & consecrandi in azimo, sint tantum Ecclesiastica; Quia præceptum sumendi Eucharistiam in mortis articulo, non obligat absolute, sed solum positio, quod detur, vel dari ritè possit, copia Sacramenti. In hoc autem casu, talis copia ritè dari non potest; & aliunde, præceptum de non celebrando sine sacris vestibus, immediate respicit ritum, ac bonum commune Sacramentorum.

Tertiò; Metum mortis, aut alterius 23 grauis damni, excusare à transgressione legis humanæ, & consequenter etiam à pœna, per eam legem, transgressoribus impositâ, non solum, quando metus,

E e est

est iniuste incussus; sed etiam, quando est incussus iuste; Quamuis enim, hic metus, non sit sufficiens ad rescissionem contractus, est tamen sufficiens ad excusandum à legis humanæ transgressione; quia lex humana non obligat cum tanto detrimento, ac incommodo; Vnde, qui,

propter homicidium commissum, inalicuius Principis domum, se recepit, nec inde sine periculo exire potest, ne à iustitiæ Ministris capiatur; diebus festis, ad Ecclesiam accedere non tenetur, vt sacrum audiat.

QVAESTIO XL.

An metus grauis, à quorumcumque praeceptorum humanorum violatione excuset.

CASVS.

SACERDOS quidam, cum, metu mortis compulsus, Clericum Neapoli occidisset, Florentiam se transtulit, ibique sæpius celebravit. Quæritur; vtrum, Clericum occidendo, sacrilegium commiserit, & in excommunicationem, ac irregularitatem, tam ex Clerici occisione, quam ex celebratione, inciderit.

SUMMARIVM.

- 2 Metus, excusare non videtur, quando præceptum humanum prohibet aliquid, lege naturali prohibitum.
- 7 Verè tamen, tunc etiam excusat.
- 8 Lex humana, regulariter, non obligat cum graui incommodo.
- 9 Vnde, tunc, obligat solum lex naturalis.
- 10 Sicut, cum quis, legem humanam inuincibiliter ignorat.
- 11 Humana prohibitio, tunc, non magis obligat, quam, si inuincibiliter ignoraretur.
- 12 Metus, excusat à pœnâ, debitâ ex iuris humani, non naturalis.
- 13 Vbi tamen agitur de bono communi, neque à violatione, ac pœna iuris humani.
- 14 Peccat tunc, quis solum materialiter,

contra legem humanam, non formaliter.

- 15 Metus excusat à Censuris.
- 16 Nec in Confessione, est explicanda circumstantia violationis iuris humani.
- 17 Neque vlla irregularitas, incurritur, ob violationem censura.
- 18 Porum obligat ad instar legis humanæ.

RATIONES DVEITANDI.

Quamuis metus grauis, à praeceptorum humanorum transgressione excuset, quando hæc, aliquid, alias, non intrinsecè malum præcipiunt, vel prohibenti; Est tamen specialis difficultas; an excuset, quando prohibent aliquid Diuina, vel naturali lege, prohibitum; Multi enim qui, in primo casu, hoc concedunt; in secundo negant; eisque propterea, Sacerdos videtur, Clericum occidendo, sacrilegium commi-